פריצה לקסיימה

כשזרחה השמש של יום ג׳, היה שרוי שקט מוזר מעל לחצי־האי סיני. היה זה שקט מפתיע.

רק במקום אחד היתה תנועה מוגברת. מעל לשביל הרעוע המוביל מרס אל־נקב, דרך נחל, לסביבות סואץ, השתדל כוח מוסע באופן קדחתני לאוץ לקראת הכוח המוצנח, כדי להתחבר עמו.

השקט הישראלי היה מובן למדי. אפשר היה לקוות כי ההתקדמות המהירה של צה״ל בציר הדרומי, שאיימה באיגוף כל הכוח המצרי בצפון חצי־האי, תמריץ את עבד אל־נאצר לזרוק את צבאו מול הכוח הזה — דבר שהיה מתאים מאד לכוונות צה״ל. מאחר שמטרתו הצבאית העיקרית של המיבצע היתה להשמיד את כוחו וציודו של הצבא המצרי, היה רצוי למשוך את כל הכוח המצרי ל.חצי־האי. עוד יותר רצוי היה למשוך כח זה וחוקא לעבר נחל, כדי לדלל את הכוח שעמד מול גיצנה — מקום שם צריכה היתה ליפול המכה העיקרית.

אולם עבד אל־נאצר לא עשה כלום. הוא לא הזיז את צבאו לתוך חצי־האי. בזאת אפשר היה לראות מעשה של תבונה: גם הוא הבין, כנראה כי ההזרה לנחל אינה המאמץ העיקרי של צה״ל, וכי מוטב להיות מוכן לחכות למכה העיקרית.

אולם פחות מובן היה כי גם בגזרות האחרות, שם אפשר היה לצפות למהלומה, לא עשה הצבא המצרי דבר כדי להתכונן לקראת הבאות. הוא לא קיבץ את כוחותיו, שהיו פזורים בסביבות אבו־עגילה, במוצבים קטנים וחזקים יותר. הוא לא עשה כלום.

ואז נפלה המכה הגדולה הראשונה. צה״ל פרץ לעבר קסיימה וכבש את משלטיה החזקים. החור הראשון בחזית המצרית המרכזית הובקע.

באותו יום קרה עוד משהו, שעמד להשפיע על גורל המערכה: הצרפתים והאנגלים הגישו אולטימטום למצריים ולישראל, תבעו כי המצרים יסוגו 15 קילומטרים ממערב לתעלה, וכי הישראלים יסוגו 15 קילומטרים ממזרחה. ההשפעה הצבאית היתה מיידית: מאחר שעבד אל־נאצר היה צריך לחשוש מפני נחיתה מיידית, לא יכול היה להזיז את כוחותיו באופן חופשי, לפני שהוברר לו מה בדיוק עומד לקרות.

כל מלחמה היא בראש וראשונה קרב על מוחו של המפקד הירוב. הרבה יותר חשוב מהריגת חייליו והשמדת ציודו הוא בילבול חושיו, זריעת מבוכה בלבו והשמדת כושר־ההחלטה שלו. זה בדיוק אשר קרה לפיקוד המצרי בשעות המכריעות של המערכה.

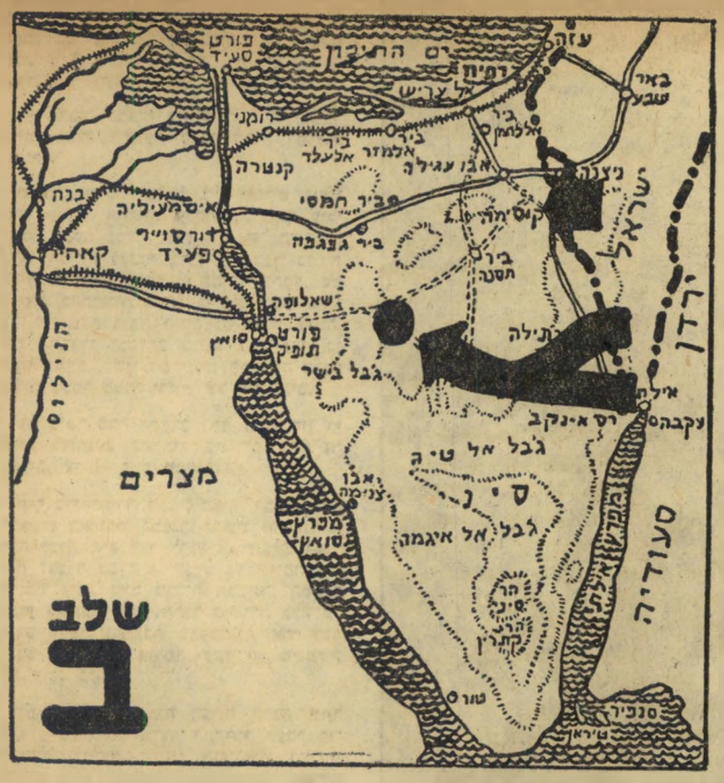

הכוח הדרומי מתחבר לזרוע אחת, דוהר לקראת הכוח המוצנח ומתחבר עמו. מצפון כובש כוח שני את קסיימה, במרכז החזית.

כובשי קסיימה מצטלמים מתחת לדגל הירוק של הצבא המצרי. אותות הקרב עוד ניכרים בהם: איש אינו צוחק. הבעת הפנים רצינית ואופיינית לחיילים בקו הראשון.

גמל בוער בין שברי המתכת, לרגלי הצריח של המסגד היפה של קסיימה. איש העולם הזה שצילם תמונה זו אחרי הכיבוש התרשם מאווירתו הקרבית של הנוף שגם צייד גאוני לא היה יכול להביעה ביתר הצלחה.

לב בודד הסתובב עזוב ואומלל בין גדרות־התייל הדו־שיפועיות, חיפש את בעליו בין מוצב־הבסון ובתעלות־הקשר. הוא חיפש לשוא: כל המשלטים שהגנו על קסיימה ניטשו ללא התנגדות אחרי מכת־האש. רק שני מוצבים הוסיפו להתנגד, עד שנכבשו בהסתערות.

קסיימה, המוקפת בשלושה מחנות־צבא גדולים, היתה הציר בדלת לחצי־האי סיני. היא נפתחה כמעט מאליה — החיילים המצריים ברחו, ועמם התושבים. פה ושם עוד עמדה משאית, עמוסת רהיטים, שצמיגת התבקע או שמנגנון־ההתנעה שלה התקלקל, ושנעזבה לנפשה.

מדווח כתב חעולם הזח:

קסיימה אינה דומה לכפרים הערביים בארץ. הרחובות נקיים וישרים, הבתים מסויידים מבפנים. ישנו רובע השוק ורובע מגורים, וגם מסגד נחמד, מסוייד בלבן ותכלת, מצוייד במקלחת ובית־שימוש נקי.

★ ★ ★

בקבוקי קוקה־קולה

המים מצויים במקום בשפע, מים מתוקים ופעימים של גאת־מדבר. אולם נראה שהתושבים לא הסתפקו בהם. שפע עצום של בקבוקי קוקה־קולה ריקים פזורים בשטח. ליד חנות מפוארת, בעלת שלט־ענק צבעונית שהבריזה על „המשקה ה־אמריקאי״, עמדה חנות צנועה של מחרשות־עץ, מסודרות בסדר מופתי. כעבור זמן קצר כבר התנוסס השלט על זחל ישראלי, ואילו המחרשות הפכו למזכרות.

אדם המתקרב לקסיימה (משום מה קראו לה בחדשות בשם קוסיימה, והחיילים שינו את השם במקצת כדי לקבל קללה ערבית) רואה את סימני הקרבות כבר מרחוק. המו־צבים נראית כבלתי־ניתנים להיכבש — קבוצה גדולה של צוקר־סלע תלולים, ה־מזדקרים מתוך שטח חלק לגמרי. הסתערות כאן נראית כהתאבדות — אך העובדות הוכיחו אחרת.

העיר עצמה דומה עתה לתחנת־האוסד בוסים המרכזית בתל־אביב. יש המון חנו־יות קטנות והמון אוטובוסים, החל ממספר 5 וכלה במספר 63 עם השלט „גבעתיים״.

גם מכתובות הזחלים אפשר להרכיב רומן שלם. מלבד שלטים כמו „רמלה־קאהיר״, „ישיר תל־אביב־קאהיר״ או „לסואץ״, היו שלטים כמו „מלכת עמק־הירדן״. המשונה ביותר היה השלט „תל־ברוך״, שהורד מאוטובוס והוצמד לזחל. אולם ברגע זת כבר דוהר הכוח העיקרי דרומה — בכיוון הפוך מתל־ברוך.

★ ★ ★

טרמפ עד גדרה

רוב המכוניות בשטח היו מכוניות מצריות מטפוסים שונים, החל בגיפים גדולים. טנדרים וכלה במשאיות גדולות. מפעם לפעם עברה מכונית עמוסת שבויים. ואפשר היה לשמוע מהן צעקות „אוסקוט״ רבות.

בדרך חזרה מקסיימה פגשתי אחד מרמת־גן ששמח להכריז לפני שזו הפעם הראשונה מזה עשר שנים שהוא עובר את עוגיה אל־חפיר בכוון מצרים. בפעם האחרונה שעשה זאת היה סמל, או רב סמל, בצבא הבריטי, הוא סיפר כיצד היו עומדים במקום מסוים באיסמעיליה ותופסים טרמפ עד גדרה. חברו הסביר שברוכבת מקנטרה היה הרבה יותר נוח. הסכמתי עם שניהם. הסברתי להם שאם אראה אותם עומדים באיסמעיליה אקח אותם, אם אוכל, עד גדרה.

טפוס חביב אחר היה רופא בשערות שר־בה שהשגיח בדאגה על סדור בית־החולים שלו. מפעם לפעם היתה מגיעה מכונית עם אלונקה. הנהג היה שואל בשקט: „איפה המרפאה?״ ואחד החיילים היה מראה לו באצבע את המרפאה ומציץ פנימה במבט דואג.

פגשתי בניצנה את פנינה. היא היתה מצוננת ועיפה והסבירה בקול צרוד: „היה אתמול יום קשה״. בכלל בחורות מסתובבות שם כמו מים: בקסיימה פגשתי את רותי ונעמי, ואמרו לי שבאבו־עגילה אוכל לפ־גוש את יעל. נראה...

בערב עברה על פנינו שירה שחורה מאבו־עגילה עם שני דגלים מצריים ירוקים. חצי מכונויות השירה היו מצריות ואפשר היה לראות חילים רבים נושאים נשק מצרי אחד מהם, הציע לי קופסת סגריות צרפ־תיות „גולואז״, הן באמת טובות.